

HISTORIE ČESKOBUDĚJOVICKÉ KANOISTIKY OD JEJÍCH POČÁTKŮ DO POLOVINY 80. LET 20. STOLETÍ

HISTORY OF CANOEING IN CESKE BUDEJOVICE FROM ITS BEGINNINGS TO THE MID-1980S

J. Štumbauer & P. Štumbauer

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra tělesné výchovy a sportu

---

ABSTRACT

Due to their strategic location České Budějovice had a very important position in in Czechoslovakian canoeing and in water tourism until the construction of the dam system in the middle of Vltava River. Due to that at the beginning and during the first stage of development Ceske Budejovice became an important target, transit and starting point of the canoeing enthusiasts at the time, especially the ones from Prague. At that time Ceske Budejovice influenced the development of canoeing in the entire Bohemia region. Therefore the beginnings of canoeing in Č. Budějovice were actually a reflection of Prague's canoeing life as well. It was only during the interwar period when the canoeing sport in this town acquired its shape. A unique, 189 km long canoeing race with natural obstacles České Budějovice – Prague had a great importance for the development of local canoeing. This race was run between 1922 and 1959 for a total of 27 years. An important milestone in the local canoeing life was the opening of the artificial slalom race in Českém Vrbném in 1983. From that time, water slalom gained a distinct predominance over speed canoeing leaving it way behind. This is also the period, which ends this relatively detailed statement.

Keywords: canoeing; clubs, officials; training; races; competitors; shipyard

SOUHRN

České Budějovice měly v rámci české a potažmo československé kanoistiky a vodní turistiky, a to až do vybudování soustavy přehrad na středním toku Vltavy velmi významné postavení vyplývající zejména z jejich strategické polohy. Díky té se staly v jejich počátcích a první fázi rozvoje důležitým cílovým, průjezdním i startovním bodem tehdejších kanoistických nadšenců, zejména pak pražských. Ti totiž tehdy v naprosto rozhodující míře ovlivňovali vývoj kanoistiky v celých Čechách. Proto i úplné počátky kanoistiky v Č. Budějovicích byly odrazem pražského kanoistického života a teprve v průběhu meziválečného období získával kanoistický sport v tomto městě svoji vlastní tvář. Velký význam pro rozvoj zdejší kanoistiky pak měl v Evropě a potažmo ve světě jedinečný, 189 km dlouhý kanoistický závod s přirozenými překážkami České Budějovice – Praha. Tohoto závodu bylo mezi lety 1922 až 1959 uspořádáno celkem 27 ročníků. Výrazným milníkem zdejšího kanoistického života se pak stalo otevření umělé slalomové dráhy v Českém Vrbném v roce 1983. Od této doby zde získal výraznou převahu vodní slalom a rychlostní kanoistika ustoupila do pozadí. To je také údobí, kterým končí toto poměrně podrobné sdělení.

Klíčová slova: kanoistika; kluby; funkcionáři; trénink; závody; závodníci; loděnice

---

Úvod

Pohyb po Vltavě a Malši má v Českých Budějovicích dlouhou tradici. Plavidla různých druhů byla používána k mnoha účelům, většinou k přepravě zboží, osob a k rybolovu. Samotné počátky kanoistického dění v Č. Budějovicích se dají velice těžko přesně stanovit. Konkrétnější údaje se zachovaly jen o všeobecně známých prvních plavbách cizinců po Vltavě a Malši.

Již v červnu 1875 angličtí obchodníci Stevens a Bradley sjeli na dovezené kánoe Malší z Kaplice do Č. Budějovic a dále pokračovali v plavbě po Vltavě a Labi.¹ Uskutečnění tohoto podniku bylo nově umožněno zprovozněním Dráhy císaře Františka Josefa, ke kterému došlo v roce 1874 a přestavbou původní koněspřežky do Lince na parní trakci dokončenou o rok dříve. V roce 1876 sjel Vltavu z Č. Budějovic anglický žurnalista Pitkairn-Knowles na tzv. Robroy kánoe.² V srpnu 1910 postupně sjely tři kánoe zvané Commager, Mickigen a Tulák jihočeské řeky Černou a Malší do Č. Budějovic a následně pak Vltavu až do Prahy. Na Commageru jely dvě významné osobnosti počátku našeho sportu, a sice Josef Rössler-Ořovský a Jan Buchar.³ Do lodí byl posádkami ukládán veškerý potřebný materiál jako např. stany, příkrývky, potřeby na vaření, potraviny apod. Pro tento styl plavby, který pak byl pro naši vodní turistiku po celá desetiletí typický, se vžil název rivercamping. V roce 1912 Josef Rössler-Ořovský plavbu zopakoval. Jel z Pořešína na Malší do Č. Budějovic a dále po Vltavě do Prahy. Na této plavbě mu byla společníci jeho dcera Máša (Marie).

Začátkem července 1913 přijelo do Českých Budějovic mužstvo čtyřky s kormidelníkem Dresdner Ruder Clubu a dvojky s kormidelníkem Českého Yacht klubu Praha. Start byl 6. července u plovárny Sokola, kde se za velkého zájmu veřejnosti vydaly obě lodi na plavbu do Prahy.⁴

Počátky a vývoj kanoistiky v Českých Budějovicích do roku 1938

Počátky organizované kanoistiky jsou v Č. Budějovicích spjaté se vznikem pobočky Českého Yacht klubu (ČYK). Záznamy o její existenci jsou z roku 1913,⁵ i když v publikaci *Yachetní sport*, kanoie a turistika vydané ČYK je datován vznik pobočky v Č. Budějovicích do roku 1902.⁶ To se však jeví jako málo pravděpodobné. Spíše tehdy navázali zdejší první kanoističtí nadšenci styky s těmi pražskými. Vznik českobudějovické pobočky ČYK inicioval zejména akademický malíř, všestranný sportovec a sportovní nadšenec, majitel Předního mlýna Hynek Kott. Českobudějovický ČYK se stal 29. 11. 1913 spolu s ČYK Praha a Veslařským klubem Blesk Praha jedním ze tří zakládajících členů Svazu kanoistů království Českého.⁷

Po I. světové válce se nepodařilo někdejší členům českobudějovické pobočky ČYK obnovit její válkou přerušenu činnost. Zdejší zájemci o kanoistiku se tak po několik následujících let soustřeďovali do nově vznikajících oddílů vodních skautů. V roce 1921 byl v Č. Budějovicích založen I. oddíl vodních skautů.⁸ Jeho členové si zřídili stálý tábor na Králičím ostrově v rybníku Bezdrev a také začali podnikat vodácké výlety po řekách. Další zájemci o kanoistiku se soustředili okolo PhMr. Michla, Rudolfa a Felixe Hansových, jejichž otec byl majitelem mlýna Suchomel ležícím na Vltavě pod Č. Budějovicemi. Tato zatím neorganizovaná skupina si vybudovala u Suchomelu dřevěnou boudu a navázala kontakty

¹ *Yachetní sport, kanoie, vodní turistika*. (1931). Praha: ČYK, s. 40.

² Původ kánoe (canoe) je výtvozem původních obyvatel Ameriky. Kostru kánoe vyráběli severoameričtí Indiáni z cedrového dřeva a k jejímu krytí užívali březovou kůru. Kánoe sloužily převážně k lovu zvěře a ryb, ale bylo jich také používáno jako plavidel válečných. Kdy pronikla kánoe do Evropy, není přesně zjištěno. První zmínky o ní pochází z Anglie a jsou datovány do poloviny 19. století. Tehdy zde byly kánoe využívány na krátké výlety a vyjížďky po zdejších málo proudících řekách. V roce 1866 byl založen v Anglii první kanoistický sportovní klub v Evropě. Jeho movití členové pak podnikali jízdy po řekách dalších evropských zemí. Jako Robroy kánoe (canoe) byl tehdy označován těžký krytý kajak ovládaný oboustranným pádlem. Ten byl stavěn obdobnou technologií jako tehdejší veslice, což byla robustní žebrovaná konstrukce s přeplátovanou dřevěnou obšívku. Od samého počátku byly u nás výrazně oblíbenější kánoe kanadského typu než kajaky, nebo turistické veslice, jež měly naopak převahu v sousedním Německu.

³ Kohoutek, V., Kössl, J., Šulc, J., & Vacek, V. (1982). *70. výročí založení organizované kanoistiky v ČSSR*. Praha: ČÚV ČSTV, s. 9.

⁴ Jihočeské listy 9. 7. a 19. 7. 1913.

⁵ Kohoutek, V., Kössl, J., Šulc, J., & Vacek, V. (1982). *70. výročí založení organizované kanoistiky v ČSSR*. Praha: ČÚV ČSTV, s. 15.

⁶ *Yachetní sport, kanoie, vodní turistika*. (1931). Praha: ČYK, s. 104.

⁷ Kohoutek, V., Kössl, J., Šulc, J., & Vacek, V. (1982). *70. výročí založení organizované kanoistiky v ČSSR*. Praha: ČÚV ČSTV, s. 13.

⁸ Podle osobního archivu Miroslava Čapka.

se členy ČYK Praha, zejména s J. Rösslerem-Ořovským, který jim při jedné z cest po Vltavě daroval kanadské kánoe.

V polovině srpna 1922, konkrétně ve dnech 13. – 14., se uskutečnil I. ročník později velmi proslulého vytrvaleckého závodu Č. Budějovice – Praha, který měřil 189 km.⁹ Tento závod zorganizoval z podnětu B. Mayera a J. Rösslera Ořovského Český Yacht klub Praha. První ročník se jel non-stop, tedy bez dělení tratě na etapy a čas se počítal od okamžiku startu až po projetí cílem u Vyšehradu. Zúčastnilo se jej 7 dvojic na kánoích, které tehdy vážily až 120 kg. Vítězná dvojice Richter – Engstler projela mimořádně náročnou trať za 27:12:00 hod.¹⁰

Následující II. ročník se konal 28. a 29. července 1923 v rámci oslav 30. výročí založení ČYK Praha. Ten již byl vypsán pro 4 kategorie. A sice I. závodní otevřené kánoe – mistrovství RČS a závod o putovní cenu ČYK, II. závod cestovních kánoí o mistrovství RČS, III. závod kajaků, IV. závod cestovních kajaků. Závod již ale byl rozdělen do čtyř etap. Startovalo se 28. 7. o šesté hodině ráno u Sokolské plovárny, v poledne byla 2 hodiny povinná přestávka v Červené nad Vltavou. Odpoledne se pokračovalo do Žďákova, kde se nocovalo. Druhý den zde byl start do další etapy již v 5 hod. ráno, v poledne byla jednohodinová přestávka s obědem na začátku Svatojánských proudů. Po něm následovala poslední etapa do Prahy. Cíl byl u loděnice ČYK pod Vyšehradem.¹¹ Na pořadatelské činnosti při tomto ročníku se již podíleli českobudějovičtí kanoisté, především pánové Kamarýt, Kott a Schrabal. Závod se pak konal každoročně, zpravidla se dvěma zastávkami. V meziválečném období nebyl vypsán jen v roce 1936, a to v souvislosti s přípravou reprezentantů na OH v Berlíně a obdobně v roce 1938 kvůli přípravě našich nejlepších závodníků na MS v kanoistice ve Švédsku.

V roce 1923 byl v Č. Budějovicích založen II. oddíl vodních skautů, který vedl bratr Hronek. Klubovnu měl v suterénu budovy obchodní komory nacházející se mezi Husovou třídou a tehdy hlavním tokem Vltavy pod Předním mlýnem. Od roku 1924 pak měly I. a II. oddíl vodních skautů společnou klubovnu a loděnici v Žitném (Starém) mlýnu, který se nacházel pod jezem u Předního mlýna, tehdy přímo v hlavním řečišti Vltavy.¹² Mezi nejaktivnější členy patřili bratři Stateční, J. a S. Testíkovi, Reinisch, Stifter, Rákosník, Zevl, Soudek, Sova, Salač, Jiránek a další. V roce 1925 byl založen i III. oddíl vodních skautů. Vodní skauti uspořádali v roce 1925 první skautské lodní závody za účasti posádek ze všech tří oddílů.¹³ Dne 30. 5. 1926 uspořádal I. chlapecký sbor skautů RČS v Č. Budějovicích první závody kánoí a šarpií na trati Č. Krumlov – Č. Budějovice, které byly předobrazem později velmi oblíbeného Jihočeského vodáckého maratonu.¹⁴

V roce 1926 byl také založen XXII. kmen Junáků volnosti, jehož vedoucím se stal Jan Seiml a členy mj. bratři Linhartové a Jiránkové. Hlavní náplní činnosti tohoto oddílu se také stala kanoistika. Přístaviště měl na Sokolském ostrově v místech proti průchodu z Radniční ulice.¹⁵ Na tomto místě si oddíl časem postavil dřevěnou kůlnu k úschově materiálu, která zároveň sloužila jako šatna. Junáci volnosti začali následně vyvíjet rozsáhlou kanoistickou činnost. Mimo jiné pořádali závody na 100 m mezi mosty na Malši, na 1 000 m na Malši a na 10 km okolo Č. Budějovic. Tento zajímavý závod měl start před historickou věží Železná panna. Trať pak vedla proti proudu Malše až k Velkému jezu, dále pokračovala po Mlýnské stoce, kolem Zadního mlýna do Vltavy, pak kolem Sokolského ostrova proti proudu Vltavy k jezu Valcha a cíl byl opět před Železnou pannou. Závod se jel o absolutní pořadí, bez rozdílu váhy a typu lodě. V roce 1928 vlastnil tento junácký oddíl již 25 šarpií a několik kajaků. Jeho dva členové ale v této době ve vodě tragicky zahynuli. Bohumil Adam se utopil 20. března 1927 při sjíždění Plánského jezu a Eduard Kolouch se utopil 1. června 1928 při sjíždění Lučního jezu za tehdejší velké vody.¹⁶

Téměř současně s tímto kmenem Junáků Volnosti byl utvořen i vodní oddíl Junáků lesní moud-

⁹Republikán 14. 8. 1922.

¹⁰Štumbauer, J., & Štumbauer, P. (2015). *Historie kanoistického závodu České Budějovice – Praha*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, s. 120.

¹¹Jihočeské listy 21. 7. a 4. 8. 1923.

¹²Podle osobního archivu Miroslava Čapka.

¹³Jihočeské listy 20. 5. 1925.

¹⁴Jihočeské listy 29. 5. 1926.

¹⁵Podle osobního archivu Miroslava Čapka.

¹⁶Jihočeské listy 23. 3. 1927.

rosti, jehož vedoucím byl Dr. Müller.¹⁷ Budějovičtí kanoisté v té době používali především maňasy, kryté kajaky, lehké a těžké šarpie a vodácké pramice.¹⁸ Od roku 1924 se zde začaly objevovat první profesionálně vyrobené kánoe a od roku 1927 i později všeobecně velmi oblíbené skládací kajaky. Ty byly převážně německé výroby.¹⁹

Rozvoji kanoistiky ve městě a hlavně závodním ambicím některých kanoistů přestala vyhovovat její zdejší organizační struktura vázaná převážně na různé skautské kmeny. Proto byla na jaře roku 1928 svolána ustavující valná hromada Českého Yacht klubu.²⁰ Po mnohaleté přestávce tak byla v Č. Budějovicích obnovena tradice ČYK. Předsedou nového klubu byl zvolen PhMr. J. Michl st., mezi zakládající členy patřili Dr. Král, Miroslav Čapek, Páral, Páralová, Zíma, Kocmoud, Potůček, Zeman, Procházka, Rákosník, Otomar Schrabal a další. Tento klub se stal ve 30. letech nejenom nejvýznamnějším kanoistickým oddílem ve městě, ale i jedním z nejpřednějších mimopražských kanoistických klubů v Československu.

Č. Budějovice byly v té době opravdu důležitou vodáckou křižovatkou. Proto jedním z prvních počínů obnoveného ČYK bylo zřízení staniční knihy, do které projíždějící posádky prováděly pamětní zápisy či kresby. Tato kniha, která se zachovala dodnes a je v majetku jachetního oddílu Slavoj Bezdrev, je dokladem intenzivního vodáckého pohybu na Vltavě a Malši v letech 1928 – 1940. Symbolicky v ní provedl první zápis J. Rössler-Ořovský.

Poměrně vysoký byl počet zápisů zahraničních posádek, zejména německých, pro které byly Č. Budějovice stanicí na oblíbené cestě Dunaj – Vltava – Labe. Při tomto mnohaset kilometrů dlouhém putování stačilo německým kanoistům přejet vlakem pouze pár desítek kilometrů, a to mezi Lincem a Vyšším Brodem. Tehdejšími zápisům v knize však dominuje několikastránková informace o osmidenácti anglo – české skautské kanoistické túře po Vltavě, konané začátkem července 1930. Vedli ji J. Rössler-Ořovský a viceadmirál A. V. Campbell.

Loděnici si nový klub vybudoval v Žitném mlýnu. Žitný mlýn však 31. 3. 1929 totálně vyhořel. Spolu s ním shořel také inventář ČYK, mimo jiné i 10 kánoí. V této těžké situaci podal pomocnou ruku mateřský ČYK Praha. Hned po valné hromadě uspořádané na počátku sezony 1929 předal českobudějovické pobočce příspěvek ve výši 10 tisíc Kč určený na stavbu nové loděnice. Ta pak byla v krátkém čase postavena na Sokolském ostrově. V souvislosti se vznikem kanoistického odboru Sokola I v roce 1932 však dostal ČYK ze Sokolského ostrova výpověď. ČYK si ale promptně pronajal pozemek na Střeleckém ostrově, kam do míst za terčovou zdí střelnice nedaleko Lučního jezu svoji loděnici přestěhoval.²¹

V roce 1930 byl předsedou českobudějovického ČYK PhMr. Jaroslav Michl, jednatelem Dr. Michl a členy výboru R. Hansa a St. Kocmoud. Klub měl v této době 61 členů a 17 lodí.²² V témže roce byl pořádán první ročník Jihočeského vodáckého maratonu Č. Krumlov – Č. Budějovice vytýčeného na většinou příjemně proudícím úseku řeky se symbolickou délkou 42,2 km. Na této trati tehdy stálo závodníkům v cestě osm jezů. Cenu pro vítěze tohoto závodu, kterou byl krásný stříbrný pohár, věnoval ČYK Praha. Závod byl vypisován pro kategorii C2. Vítězi prvního ročníku se stali ing. Černý – ing. Hrbek z VS Praha.

Na valné hromadě českobudějovického ČYK, konané 9. 4. 1931, byl jeho předsedou zvolen JUDr. Luděk Král, který pak tuto funkci vykonával až do začátku II. světové války. Počet členů se zvýšil na sedmdesát. V barvách ČYK Č. Budějovice startovalo v 30. letech několik vynikajících závodníků, zejména Potůček, V. Zeman, Řezáč, S. Kocmoud a Rákosník. Dvojice Potůček – Zeman vyhrála v roce

¹⁷Podle osobního archivu Miroslava Čapka.

¹⁸Maňásek (maňas, někdy také švec či ježdík) je konstrukčně velmi jednoduchá malá dřevěná loďka s plochým dnem. V nejjednodušší podobě byla vyrobena ze tří větších prken, kdy jedno tvořilo dno a mělo kapkovitý tvar a dvě další prkna ohnutá do oblouku vytvářela boky. Pádlovalo se na něm jednoduchým dvoulistým pádlem. Podle Tlustý, T. (2017). *Budování národních organizací YMCA v Československu a Polsku (Rozvoj tělesné kultury v letech 1918–1939)*. Praha: Karolinum, s. 276.

Šarpie je vícemístná kánoe. Vodácká pramička je typické české plavidlo. Ve 30. letech byly dokonce rozměry závodní pramice upraveny předpisem obdobně jako závodní kánoe a kajaky.

¹⁹Nejznámější skládací kajaky vyráběla německá firma Klepper Rosenheim.

²⁰Podle kroniky ČYK Č. Budějovice.

²¹Podle kroniky ČYK Č. Budějovice.

²²Podle kroniky ČYK Č. Budějovice.

1931 hlavní kategorii závodu Č. Budějovice – Praha, když překvapivě porazila s náskokem více jak 23 minut slavnou dvojici Vladimír Syrovátka-Rus – Jan Brzák-Felix z VS Praha.²³ Dvojice Kocmoud – Rákosník zvítězila v tomto závodu dvakrát, a sice v roce 1930 a 1931.²⁴ Ta však v kategorii pomalejších turistických kánoí C2T.

V roce 1933 postavil klub na Střeleckém ostrově novou dřevěnou klubovnu.²⁵ V roce 1935 pořádal ČYK Č. Budějovice spolu s kanoistickým odborem Sokola I v rámci Zborovských oslav I. ročník propagačních závodů brannosti na trati Poříčí (Boršov) – Č. Budějovice dlouhé 10 km a na trati Svobodova lávka přes Malši – soutok Vltavy a Malše dlouhé 1 km. V tomto ročníku zvítězili v kategorii C2 na 10 km i 1 km Potůček se Zemanem. Tyto závody pak byly pořádány každoročně. V letech 1937 a 1938 řídil klub výbor ve složení: JUDr. Luděk Král předseda, Miroslav Čapek kapitán, PhMr. Michl a ing. E. Mikeš.

V dubnu 1932 byl ustaven kanoistický odbor Sokola I, který začal vyvíjet s podporou mateřské jednoty velmi aktivní činnost. Jeho prvním předsedou se stal Josef Holoubek a jednatelem Josef Peer.²⁶ Mezi zakládající členy patřili mj. Fidler, Lomský, Peřina a Fuka. Odbor si svépomocí upravil pro úschovu lodí dvě místnosti pod malou východní tribunou Sokolského stadiónu. Členský příspěvek byl stanoven na 5,- Kč a poplatek za uschování lodí ve společné garáži na 30,- Kč ročně. V prvním roce své existence měl 31 členů, kteří vlastnili 24 lodí. Jeho členové se věnovali zejména vodní turistice: jejich nejoblíbenější túra byla z Č. Krumlova do Č. Budějovic. Na závěr první sezony pořádal odbor 28. září závody. Ty se jely na Vltavě a Malši. V kategorii C1 na 1 000 m zvítězil Ada Novák, v C2 na 4 000 m dvojice Novák – Körner a v C2 mix na 1 000 m Novák – Holoubková.²⁷ V roce 1933 uspořádal odbor závody na trati Boršov – Č. Budějovice.

Na mezisletových závodech ČOS v Praze v roce 1935 obsadila dvojice Sokola I Tůma – Jestřáb 2. místo. Česko-budějovičtí sokolští kanoisté podnikali v těchto letech řadu vodních túr po Vltavě, Malši, Stropnici, Lužnici, Otavě, Nežárce, Lomnici a dalších vodách atraktivních řekách jihočeského regionu. O celkovém počtu ujetých kilometrů vedli členové odboru statistiku, ve které bylo zaznamenáno jen v roce 1934 celkem 11 082 km. Nejaktivnější v tomto smyslu byli Lomský, Farra, Josef Jestřáb, Hoch, Kohout a Jaroslav Jestřáb.²⁸

V roce 1935 měl odbor 56 členů, z toho 10 žen. Výbor pracoval ve složení: prof. Lomský předseda, A. Fidler pokladník, J. Čapek jednatel, F. Haišman správce loděnice. Cvičiteli byli J. Jestřáb a B. Pravda. V posledním předválečném roce vedl odbor J. Tůma. Sokolští kanoisté se spolupodíleli na organizaci IV. ročníku branných závodů a v červenci pak pořádali oddílové závody na Mrhalu.²⁹

V Č. Budějovicích působilo v meziválečném období včetně oddílů vodních skautů celkem sedm českých kanoistických korporací.³⁰ Je tedy s podivem, že zde nepůsobil žádný německý kanoistický klub, či odbor. Informační a organizační funkci pro německy mluvící kanoisty tak zde plnil Deutsche Böhmerwaldbund in Böhmisches Budweis. Ten věnoval kanoistice mimo jiné pozornost i ve své oficiální publikaci z roku 1929. Byla v ní i mapka jihočeských řek, dále tabulka s místem obvyklého startu vodáckých túr a jejich běžnou délkou. Bylo v ní i několik fotografií s kanoistickou tematikou. Böhmerwaldbund na požádání sděloval i informace o vodním stavu na jihočeských řekách. Vodní turistika tedy byla zdejšími Němci provozována, i když neorganizovaně. Zde opět jako v případě několika

²³Štumbauer, P. (2015). *Historie kanoistického závodu České Budějovice – Praha*. (Bakalářská práce, Jihočeská univerzita, České Budějovice, Česká republika), s. 59.

²⁴Štumbauer, J., & Štumbauer, P. (2015). *Historie kanoistického závodu České Budějovice – Praha*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, s. 136 a 138.

²⁵OA Č. Budějovice, ČYK Č. Budějovice, 180 C/19.

²⁶Zpravodaj tělocvičné jednoty Sokol I, roč. 1933, č. 2–4, s. 30–31.

²⁷Zpravodaj tělocvičné jednoty Sokol I, roč. 1933, č. 2–4, s. 30–31.

²⁸Jihočeské listy 16. 1. 1935.

²⁹Zpravodaj tělocvičné jednoty Sokol I, roč. 1938, č. 1–3, s. 28.

³⁰Štumbauer, J. (1995). *Dějiny spolkové tělesné výchovy a sportu v Českých Budějovicích od poloviny devatenáctého století do roku 1938*. (Habilitační práce, Univerzita Karlova, Praha, Česká republika), s. 279–286.

dalších sportovních odvětví můžeme podle německých jmen pouze spekulovat, že část budějovických Němců byla organizována ve zdejších českých kanoistických korporacích.³¹

Vývoj kanoistiky v Českých Budějovicích v letech 1939–1948

V roce 1939 se stal předsedou ČYK Miroslav Čapek.³² Během války došlo ke značnému útlumu veškerého společenského, tělovýchovného, sportovního a tedy i kanoistického dění. Českobudějovičtí kanoisté většinou podnikali jen krátké túry na Vltavě, nejčastěji na trati Zlatá Koruna – Č. Budějovice. Ve Zlaté Koruně totiž bylo nádraží relativně blízko řeky a nad ní již byly hranice Říše. Nejvýhodnější východiště vodáckých túr po Malši – Kaplice již také bylo v Říši. V letech 1941 – 1942 bylo uspořádáno pouze několik neoficiálních jízd. Veškeré tradiční závody, včetně nejznámějších Č. Budějovice – Praha a Č. Krumlov – Č. Budějovice v době okupace zanikly. V dubnu 1941 byla K. H. Frankem úředně zastavena činnost Sokola, a tím zanikl i jeho českobudějovický kanoistický odbor. V létě roku 1941 Němci zabrali i celý českobudějovický Sokolský ostrov, a tím i loděnici pod tribunou stadionu.³³

V roce 1942 také skončila existence ČYK v Č. Budějovicích, a to z toho důvodu, že v tomto roce chtěl klub uspořádat závody na Vltavě. O svém úmyslu informoval svůj mateřský klub v Praze. Ten na to reagoval z blíže nezjištěných důvodů tak, že přerušil veškeré styky s budějovickým ČYK a v podstatě se ho zřekl. Všichni členové bývalého českobudějovického ČYK přešli pod Klub českých turistů (KČT). Předsedou vodáckého odboru KČT byl zvolen opět Miroslav Čapek. Veškerý majetek ČYK přešel do rukou KČT. V KČT také skončilo několik bývalých českobudějovických sokolských kanoistů.

Po válce pokračoval v činnosti vodácký odbor KČT, tehdy již opět jako KČST (tedy podle jeho členů původní ČYK) a rychle také byla obnovena činnost vodáckého odboru Sokola I. V roce 1948 byla po vleklých diskuzích konečně obnovena tradice vodáckého závodu Č. Budějovice – Praha, na jehož pořádání se významně podíleli budějovičtí kanoisté a také Jihočeského vodáckého maratonu Č. Krumlov – Č. Budějovice, který přímo organizovali.

Již bezprostředně po únorovém převratu v roce 1948 bylo rozhodnuto o rozsáhlé a zásadní reorganizaci československé tělesné výchovy a sportu. Jedinou povolenou tělovýchovnou organizací se stala Československá obec sokolská. Do té pak musely přejít všechny ostatní původní spolky a organizace spolu s členstvem a majetkem, nebo musely ukončit činnost. Byly zřízeny tzv. závodní sokolské jednoty (ZSJ). Tyto změny samozřejmě výrazně ovlivnily i organizační strukturu kanoistiky v Českých Budějovicích.³⁴

³¹Štumbauer, J. (2014). *Dějiny německé spolkové tělesné výchovy a sportu v Českých Budějovicích od poloviny devatenáctého století do roku 1945*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, s. 130.

³²Podle osobního archivu Miroslava Čapka.

³³Štumbauer, J. (2014). *Dějiny německé spolkové tělesné výchovy a sportu v Českých Budějovicích od poloviny devatenáctého století do roku 1945*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, s. 136.

³⁴Již 31. 3. 1948 došlo k faktickému sjednocení československé tělesné výchovy na bázi ČOS. Počátkem roku 1949 začal pracovat Krajský výbor Sokola v Č. Budějovicích. Na ustavující schůzi Sokola byl přijat název Husitský jihočeský sokolský kraj. Roku 1949 vešel v platnost zákon 187/49 Sb. O státní péči o tělesnou výchovu a sport, který se zabýval otázkami péče o státní reprezentaci a otázkami hospodářskými.

Dne 12. prosince 1952 byl vydán zákon 71/52 Sb. O organizaci tělesné výchovy a sportu, který přinesl zásadní změny organizační struktury. Vznikla celá řada nových oddílů a došlo k rozsáhlým přesunům členské základny. Podle tohoto zákona přešel veškerý majetek sokolských jednot na závodní skupiny ROH. Dobrovolná tělesná výchova a sport byla přímo podporována odborovou organizací. Byly vytvořeny tzv. Dobrovolné sportovní organizace (DSO) a členství v nich bylo více méně podle rezortního principu. V roce 1955 došlo ke změně organizační struktury dosavadních DSO na jednotnou Tělesnou a sportovní organizaci ROH (TSO ROH).

Dne 20. 12. 1956 vyšel zákon č. 68/56 Sb., který znamenal další zásadní organizační změny a na jeho základě vznikla jednotná dobrovolná organizace ČSTV. K jejímu ustanovení došlo 3. až 4. března 1957. Následně byly základní organizační články nesoucí název DSO a následně TSO změněny na tělovýchovné jednoty TJ. Tehdy také vznikla v rámci ČSTV nová organizační struktura kanoistiky. Tato organizační strukturu pak s malými změnami fungovala až do konce 80. let.

Vývoj kanoistiky v Českých Budějovicích od roku 1949 do poloviny 80. let

Vzhledem k tomu, že organizační struktura kanoistiky v Českých Budějovicích byla po roce 1948 značně členitá, řada kanoistických oddílů tehdy nově vznikla a řada naopak zanikla a ještě více se měnily jejich názvy, historickou analýzu vývoje kanoistiky v Českých Budějovicích v tomto období jsme z důvodů přehlednosti rozčlenili do samostatných částí podle jednotlivých oddílů. Jejich řazení zde více méně kopíruje chronologii jejich vzniku. V nadpisu jednotlivých oddílů je zvolen jejich základní, či nejčastější název bez přívlastku ZSJ, DSO nebo TJ, protože tento se v průběhu času měnil.

Lokomotiva

Přesné datum vzniku oddílu kanoistiky nesoucího později název Lokomotiva se nepodařilo získat ani v SOA Třeboň, ani od pamětníků. Nicméně jeho tradice prokazatelně sahají až do roku 1946, kdy přešla většina členů kanoistického odboru KČST (původně před válkou členů ČYK) do tehdejšího Sokola Suché Vrbné.³⁵

Mezi jeho zakládajícími členy tak byli V. Zeman, Potůček, Rákosník a další. U Malého jezu začala tato skupina stavět malou dřevěnou boudu, která sloužila jako loděnice. Oddíl se zpočátku zaměřil pouze na vodní turistiku. Po roce 1948 se oddíl kanoistiky Sokola Suché Vrbné stal součástí Závodní sokolské jednoty ČSD, jejíž vodácký oddíl vedl V. Zeman. Členové více oddílů jednoty se pustili do budování sportovního areálu u železničního mostu přes Malši. Ten byl ale dokončen až v roce 1957. V areálu byly hlavně hřiště na volejbal potažmo nohejbal. Ve vlastní loděnici pak byla šatna a místnost pro uložení téměř dvacítky lodí a prostor pro jejich stavbu a opravy. V roce 1950 oddíl začal i se závodní činností. V roce 1952 uspořádal na Vltavě v úseku Boršov – Č. Budějovice I. ročník Jihočeské desítky. Závod ale končil (na rozdíl od původní trati) až na Malši pod Malým jezem. Cestou závodníci projížděli propustmi Plánského, Rožnovského a Trilčova jezu.³⁶

V roce 1952 došlo v rámci reorganizace tělesné výchovy a sportu ke změně názvu ZSJ ČSD na DSO Lokomotiva České Budějovice.³⁷ Funkci předsedy kanoistického oddílu nové DSO i nadále zastával V. Zeman. V tomto období se oddíl zaměřil hlavně na vodní turistiku, na stavbu nových lodí a několik aktivních závodníků pak i na trénink. V roce 1956 čítal oddíl 46 členů, z nichž se někteří pravidelně zúčastňovali Jihočeského vodáckého maratonu Č. Krumlov – Č. Budějovice, nebo turistické jízdy z Rájova do Boršova. Cílem této akce bylo přivést co největší množství vodních turistů k soutěživosti. Prvního ročníku se zúčastnilo 159 soutěžících v 69 lodích. Pravidla soutěže spočívala v tom, že se projíždělo šesti bodovanými stanovišti. Trestné body se přičítaly k celkovému času. Soutěže se zúčastnily i oddíly z jiných krajů.

V říjnu 1958 uspořádal oddíl na závěr sezony na Malši u železničního mostu další závod. Ten pak byl pořádán každoročně. V roce 1959 pořádal na Malši Jarní pětistovku. Někteří jeho členové se zúčastnili závodů v Polsku. O rok později se stali závodníci oddílu Karel Krejčí a Leopold Mičan krajskými přeborníky v kategorii C2 dorostenců. V tomto roce čítal okolo 80 členů, z toho bylo 12 žáků. V roce 1961 však měl jen tři aktivní závodníky. K. Krejčí si vyjel tehdy udělovanou tzv. výkonnostní třídu (VT) v kategorii C1.³⁸ Nejlepšími závodníky oddílu byli v této době bratři Mičanové, kteří dokonce v roce 1965 získali za umístění v celostátním žebříčku I. VT.

Velkým přínosem pro rozvoj kanoistiky v tomto oddílu, ale i v celých Č. Budějovicích byla osobnost Václava Zemana. Ten byl nejenom někdejší vynikajícím sportovcem, ale hlavně díky své obětavosti a organizačním schopnostem napomohl rozvoji kanoistiky. Kolem něho se soustředila skupina aktivních, kteří se věnovali jak vodní turistice, tak závodní kanoistice.

V následujících letech ale došlo v kanoistickém oddílu Lokomotivy k určité stagnaci a to jak z hlediska velikosti členské základny, tak i z hlediska rozsahu činnosti. Někteří závodníci totiž přestoupili do jiných oddílů. Bylo to hlavně z důvodu lepších podmínek v nich. Ty poskytoval zejména kanois-

³⁵Předchozí informace podle Předchozí informace podle Rolínek, J. (1988). *Historie kanoistiky v Českých Budějovicích*. (Diplomová práce, Pedagogická fakulta, České Budějovice, Československo), s. 28.

³⁶VT – výkonnostní třídy ve sportu a turistice (dělení sportovců podle jejich dosažené výkonnosti používané hlavně v 50. – 70. letech). Pro dospělé byly tři základní (I. – III.) a nad nimi ještě mistrovská. Pro mládež byly VTM – výkonnostní třídy mládeže.

³⁷V roce 1957 byl změněn název z DSO Lokomotiva na TJ Lokomotiva.

³⁸Předchozí podle Štumbauer, P. (2017). *Historie vodáckého areálu Lídy Polesné v Českém Vrbném*. (Diplomová práce, Jihočeská univerzita, České Budějovice, Česká republika), s. 48.

tický oddíl Rudé hvězdy Č. Budějovice. Odešli ti nejtalentovanější jako K. Krejčí a L. Mičan. Činnost oddílu se poté zaměřila prakticky pouze na vodní turistiku a někteří členové se zúčastňovali maximálně vodáckých turistických jízd zdatnosti (VTJZ), které tehdy byli v jihočeském regionu pořádány na Čeňkově pile, Blanici a Hamerském potoce.

K opětovné zkvalitnění činnosti oddílu Lokomotivy došlo až po roce 1976, kdy do něj vstoupili bratři Pischekové. Jan Pischek se stal jeho předsedou a činnost dostala opět závodní charakter. Ještě v roce 1976 byl ke dni železničářů uspořádán I. ročník závodu nazvaného jednoduše Loko. Trať závodu začínala pod Velkým jezem na Malši a končila na Vltavě u výstaviště. Ten pak byl pořádán každoročně. Zázemí ve sportovním areálu u železničního mostu vybudovaném v 50. letech již nevyhovovalo a proto zde byla v roce 1978 zahájena a v roce 1979 dokončena stavba nového objektu. Ten byl sestaven z několika montovaných buněk usazených na betonových základech. Patrová stavba obsahovala klubovnu, loděnici, sprchy, WC a dílnu. Oddíl kanoistiky zde měl k dispozici celé přízemí.

Od roku 1981 byl závod Boršov – Rožnov zařazen do celostátního kalendáře. Kromě VTJZ se oddíl začal od roku 1982 věnovat také slalomu a sjezdu. Tomuto zaměření byl podřízen i charakter veškeré činnosti. Důraz byl kladen zejména na práci s mládeží a na rozšíření členské základny. Členové oddílu trénovali na začátku 80. let během sezony třikrát týdně na Malši nad Malým jezem. V období od listopadu do března probíhal trénink v tělocvičně ZŠ Čtyři Dvory. Zkvalitnění přípravy se odrazilo i ve výsledcích. Nejlepších dosahovali bratři Pischekové.³⁹

Po dobudování umělé slalomové dráhy v Českém Vrbném zde začali trénovat i členové oddílu kanoistiky TJ Lokomotiva, kteří se formou brigádnických hodin také spolupodíleli na jejím budování.⁴⁰ V polovině 80. let měl oddíl 30 registrovaných členů, z toho bylo 15 aktivních závodníků.

Dynamo

Oddíl kanoistiky později nesoucí název Dynamo vznikl v roce 1948 původně jako součást Závodní sokolské jednoty JČE České Budějovice. Jako loděnice mu sloužil prostor pod tribunami stadionu na Sokolském ostrově. Předsedou oddílu byl Viktor Novák, vodácký nadšenec a autor několika vodáckých publikací jako Vodácký průvodce či Jihočeské řeky. V roce 1950 tento oddíl uspořádal na Vltavě u Plánského jezu vůbec první závod ve vodním slalomu v jižních Čechách.

V roce 1953 byl název změněn na oddíl kanoistiky DSO Dynamo.⁴¹ Předsedou oddílu byl zvolen Jindřich Křivan. V této době oddíl přešel od vodní turistiky k závodní činnosti. Téhož roku začali členové oddílu stavět novou dřevěnou loděnici na pravém břehu Malše v prostoru veřejného koupaliště pod Malým jezem. Většina členské základny se věnovala vodní turistice, která jim skýtala vhodnou přípravu pro tehdy zde dominující rychlostní kanoistiku a následně i pro začínající vodní slalom a sjezd. V roce 1956 se stal předsedou oddílu Jiří Fuka. Ten měl tehdy 21 registrovaných členů.⁴² V tomto roce již začali dosahovat jeho závodníci prvních výraznějších úspěchů. Krajskými přeborníky se stali Jiří Fuka – Milan Polesný v C2 na 1 000 m a 10 km a M. Vojan v K1 na 500 m. Oddíl v tomto období také převzal pořadatelsví tradičního Jihočeského vodáckého maratonu Č. Krumlov – Č. Budějovice.

³⁹V roce 1976 se jeden z bratrů Pischeků umístil v KP v kategorii C1 na 2. místě. Bratři Pischekové byli od roku 1979 velice slušně hodnoceni v národním žebříčku. Jejich výkonnost ve slalomu i sjezdu se pohybovala na úrovni II. VT. Přičemž nejlepších úspěchů tato dvojice dosáhla roku 1984, kdy se zúčastnila poprvé mistrovství ČSSR na Lipně. Zde si vyjeli I. VT ve sjezdu a v národním žebříčku se v této disciplíně umístili na 5. místě. Ve slalomu se umístili na 10. místě. O rok později se tato dvojice umístila na 5. místě ve sjezdu a na 16. místě ve slalomu na přeborech ČSR v Českém Vrbném. Mezi aktivní závodníky patřili i bratři Šafářové, kteří v roce 1983 získali 3. místo v KP. O rok později stejného umístění dosáhli i Hrádek – Tibitanzl. V letech 1985–1987 se bratři Pischekové v celostátních kontrolních závodech (CKZ) umístili na osmáctém, dvacátém třetím a osmáctém místě, přičemž si pokaždé vyjeli I. VT.

⁴⁰Podle kroniky oddílu kanoistiky TJ Lokomotiva České Budějovice.

⁴¹V roce 1957 byl změněn název z DSO Dynamo na TJ Dynamo.

⁴²Předchozí informace podle Předchozí informace podle Rolínek, J. (1988). *Historie kanoistiky v Českých Budějovicích*. (Diplomová práce, Pedagogická fakulta, České Budějovice, Československo), s. 33.

Od roku 1957 byl členem oddílu i MUDr. Zdeněk Matějovský,⁴³ který také tehdy uskutečnil prvosjezd nejtěžšího úseku Četových proudů pod Čertovou stěnou. Po jeho vzoru se v oddílu začalo věnovat vodnímu slalomu i několik dalších závodníků. V roce 1958 získal Z. Matějovský I. VT ve slalomu a společně s Párou a Skolilem byl na přeboru ČSR ve zlaté hlídce v kategorii F1 (skládací kajak). Z. Matějovský se v roce 1957 kvalifikoval na MS v Augsburgu, kde skončil v kategorii F1 na výtečném 6. místě.⁴⁴ Od roku 1957 také zastával nově zřízenou funkci předsedy Krajského výboru svazu kanoistiky ČSTV.

Na přeborech ČSR v rychlostní kanoistice vybojovala dvojice Milan Polesný – Jiří Fuka v C2 na 1 000 m druhé místo a M. Vojan v K1 na 500 m obsadil čtvrté místo. Do reprezentačního družstva byli v tomto roce zařazeni Matějovský pro slalom a Polesný s Fukou pro hladké tratě. V roce 1957 vyhrála dvojice Polesný – Fuka jubilejní 25. ročník závodu Č. Budějovice – Praha, a to v nejprestižnější kategorii C2. V roce 1958 toto vítězství zopakovali.⁴⁵

V roce 1959 již byl oddíl nejúspěšnějším v kraji. O tom svědčí mimo jiné i devět titulů přeborníka kraje z devatenácti tehdy udělovaných. Mezi nejlepší závodníky patřili Řepa, Polesný, Vojan, Vachel, Weiserová (později provdaná Prüherová) a dvojice Chyška – Říha. Z reprezentačního družstva a zároveň z oddílu v tomto roce ale odešli J. Fuka a také Z. Matějovský. Členské základně čítající 35 členů a hlavně výkonnosti závodníků přestala postačovat loděnice. Nedostatečný byl také počet lodí, hlavně kajaků. Tyto skutečnosti vedly k tomu, že oddíl nemohl přijímat větší množství nových členů. Zejména pak vážla práce s mládeží. I přesto se stal dorostenec Vachel krajským přeborníkem v C1 a O. Částa získal v KP dorostu v kategorii F1 2. místo. Úspěšné byly i ženy, především Kaňková, Prüherová a Řepová. Oddíl navíc vyhrál tehdy sledovanou mezioddílovou soutěž. Ta spočívala v tom, že jednotlivé oddíly byly bodově hodnoceny za účast a umístění v závodech, dále za pořádání závodů, za získání nových aktivních členů a za počet najetých km na vodě.⁴⁶

V roce 1960 pořádal oddíl I. ročník Jihočeské pětistovky, která byla vytyčena na Vltavě od zimního stadionu k Jiráskovu jezu. V roce 1961 probíhaly tréninky v zimním období v tělocvičně školy v Nové ulici. Úroveň tréninků se zlepšila, zvýšila se také kvalifikace trenérů. V přípravě se začal uplatňovat i intervalový trénink. V tomto roce se začal prosazovat dorostenec Stanislav Ciboch. Ten se později stal velmi úspěšným závodníkem na hladkých tratích. Pozoruhodná je ale hlavně délka jeho aktivní kariéry. V roce 1961 se na mistrovství ČSSR umístili na třetím místě v rychlostní kanoistice Chyška – Říha na C2 a ve sjezdu, kterému se tehdy začal věnovat, dokonce získal M. Polesný na C1 stříbrnou medaili. V tomto roce měl oddíl 44 členů, kteří se zúčastňovali řady závodů. Několik závodů také sám pořádal.

V roce 1962 do oddílu přestoupila Lída Veberová, později Polesná,⁴⁷ která se se svým prvním mužem, rovněž kanoistou Pavlem Veberem přestěhovala do Českých Budějovic. Ta již byla v té době ověněna titulem mistryně světa ve vodním slalomu z roku 1961 a řadou dalších vynikajících úspěchů.⁴⁸ To byla samozřejmě pro oddíl Dynama, ale i pro celý českobudějovický sport obrovská vzpruha. Lída Polesná svůj příchod do Českých Budějovic, a své působení v kanoistickém oddílu Dynama poměrně podrobně a celkem sympaticky popisuje v biografické knize nazvané Hranaté medaile.⁴⁹

⁴³MUDr. Zdeněk Matějovský studoval v Praze, kde stál u zrodu oddílu kanoistiky Slavie VŠ Praha (dnešního USK Praha).

⁴⁴Kohoutek, V., Kössl, J., Šulc, J., & Vacek, V. (1982). *70. výročí založení organizované kanoistiky v ČSSR*. Praha: ČÚV ČSTV, s. 189.

⁴⁵Štumbauer, J., & Štumbauer, P. (2015). *Historie kanoistického závodu České Budějovice – Praha*. České Budějovice: Jihočeská univerzita., s. 191–200.

⁴⁶Předchozí podle Předchozí podle Štumbauer, P. (2017). *Historie vodáckého areálu Lídy Polesné v Českém Vrbném*. (Diplomová práce, Jihočeská univerzita, České Budějovice, Česká republika), s. 52–53.

⁴⁷Ludmila Polesná (31. 8. 1934 Písek – 9. 12. 1988 Praha), rodným příjmením Štyndlová, poprvé provdaná Veberová.

⁴⁸Její sportovní úspěchy patří mezi jedny z nejlepších v celé historii kanoistiky. Zasloužila mistryně sportu Ludmila Polesná získala celkem 6 zlatých, 9 stříbrných a 4 bronzové medaile na MS a 36 zlatých, 7 stříbrných a 4 bronzové na mistrovství republiky.

⁴⁹Polesná, L. (1979). *Hranaté medaile*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, s. 128–142.

I přesto, že byla v oddílu poměrně krátkou dobu, získala pro Dynamo řadu vynikajících umístění, která pro něj byla velkou chloubou.⁵⁰ Členkou oddílu byla do roku 1964.

Kromě Lídy Veberové patřil k naší tehdejší kanoistické špičce i její pozdější druhý manžel a také trenér Milan Polesný, a to jak v rychlostní kanoistice, tak ve sjezdu na divoké vodě. Ke špičce patřil i Sláva Ciboch a také dvojice Kempf – Pouzar.

V roce 1963 oddíl postavil svépomocí 7 nových laminátových lodí. Pod vedením trenéra M. Polesného došlo k vzestupu závodní činnosti. Došlo i ke zvýšení členské základny. Mezi nejlepší závodníky oddílu patřila pochopitelně L. Veberová, která získala v Rakouském Spittalu další titul mistryně světa ve vodním slalomu v tehdy ještě naposledy vypsané kategorii F1.⁵¹ Úspěšní byli i S. Ciboch, M. Polesný a V. Řepa. Z dorostenců byl nejlepší Pokorný.

V roce 1964 získali L. Veberová a V. Řepa I. VT a titul krajského přeborníka obhájil v kategorii K1 dorostenec Pokorný, v C1 dorostenec Janout a v C1 S. Ciboch. Od tohoto roku byl předsedou oddílu V. Řepa. V roce 1964 spolu odešli z Českých Budějovic, a tím i z oddílu Dynama Ludmila Vebrová a Milan Polesný. Nově vytvořený pár se odstěhoval na Lipno.⁵²

V dalších letech patřili mezi nejlepší závodníky Ciboch, Hejsek, Janout, Šrámek a Šindelář, kteří jezdili na C1 a kajakáři Černý a držitel I. VT Klabouch. S. Ciboch byl dlouhá léta držitelem I. VT v rychlostní kanoistice, přičemž od počátku sedmdesátých let byl také držitelem I. VT ve sjezdu. Od roku 1974 se začal specializovat na maratóny. Zároveň jezdil s J. Strítezkým v kategorii C2. Dalším držitelem I. VT byl V. Šrámek v C1.

Velké závody v rychlostní kanoistice, na kterých startovalo početné pole závodníků z celých Čech, pořádal oddíl v Hluboké nad Vltavou a další dva menší pak v Č. Budějovicích. Značné problémy mu ale nadále činil stav loděnice a nedostatek lodí.

V roce 1975 oddíl provedl větší nábor mládeže. Z jejich řad pak dosáhli na dobré výsledky kajakáři Kunáž a Lanc. Ti se několikrát zúčastnili i dorosteneckých přeborů ČSR. Role trenérů převzali bývalí závodníci oddílu Chýška a Říha. Druhý větší nábor mládeže byl uskutečněn v roce 1978, kdy do oddílu přišel P. Ciboch, Průša, Malecha, Pelešková a Beránková. Z této generace u závodění vydržel pouze Průša. Většinu lodí si členové oddílu stále stavěli sami.

V osmdesátých letech činnost oddílu ještě více stagnovala. Nakonec funkci trenéra převzal S. Ciboch. Začal pracovat s žáky a dorostenci, mezi něž patřil J. Veber jezdící na K1 a P. Váňa soutěžící v kategorii C1. Tréninky byly organizovány dvakrát týdně v tělocvičně Dynama.⁵³ I tak v jednom období daleko nejvýznamnější kanoistický oddíl na jihu Čech postupně zapadl během 70. a zejména pak 80. let do průměru.

Koh-i-noor

U tohoto, co do počtu zaměstnanců největšího českobudějovického průmyslového podniku byl v roce 1945 ustaven závodní klub, který kromě kulturní činnosti provozoval ve svých kroužcích i zájmovou sportovní činnost. V roce 1948 začaly sportovně zaměřené kroužky soupeřit s jinými závodními kluby. To nakonec vedlo v roce 1949 k založení Závodní sokolské jednoty Koh-i-noor. Ta se následně sloučila s tradiční jednotou Sokol II.⁵⁴

Kanoistický oddíl této nové sokolské jednoty byl založen v roce 1950. Mezi jeho zakládajícími členy byli Bartyzal, J. Kadlec, Madhauser, M. Klápa, Bohoněk a Frýd. Závodní sokolská jednotka mu předala čtyři lodě. V začátcích měl k dispozici jednoduchou loděnici v zahradě, která tehdy byla v místech dnešní druhé ledové plochy Budvar arény. Následně se ale přestěhoval do severovýchodního rohu pozemku fotbalového oddílu KIN u Malého jezu na Malši. Zde si postavil dřevěnou loděnici, která

⁵⁰V době kdy byla členkou oddílu kanoistiky TJ Dynamo České Budějovice, získala titul mistryně světa ve vodním slalomu, bronzovou medaili na MS ve sjezdu a druhé a třetí místo na MS v závodu hlídek. Kromě toho se stala trojnásobnou individuální mistryní ČSSR ve slalomu a sjezdu. Podle Polesná, L. (1979). *Hranaté medaile*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, přílohy.

⁵¹Kohoutek, V., Kössl, J., Šulc, J., & Vacek, V. (1982). *70. výročí založení organizované kanoistiky v ČSSR*. Praha: ČÚV ČSTV, s. 191.

⁵²Polesná, L. (1979). *Hranaté medaile*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, s. 142.

⁵³Jednalo se o tělocvičnu v Jirsíkové národní domě v dnešní Lannově třídě, kterou tenkrát užívalo TJ Dynamo České Budějovice.

⁵⁴Novotný, K. (1984). *90 let TJ Koh-i-noor Č. Budějovice*. Č. Budějovice: TJ Koh-i-noor.

však byla při povodni v roce 1954 značně poškozena. V roce 1953 byl změněn název ZSJ Koh-i-noor na DSO Tatran, později pak na Tatran – Koh-i-noor a nakonec na TJ Koh-i-noor.⁵⁵

V letech 1953–1957 se členové oddílu aktivně zúčastňovali tehdy populárních vodáckých distančních závodů. Několik ročníků Jihočeského vodáckého maratónu Český Krumlov – České Budějovice dokonce oddíl pořádá nebo spolupořádá.

Nejvíce úspěchů v této době získaly kanoistické dvojice Kadlec – Frýd a Bartyzal – Bohoněk. V roce 1953 dokonce dvojice Bartyzal – Bohoněk vyhrála všechny vypsané závody krajského přeboru. Sportovní činnost v oddílu tehdy organizoval Zdeněk David. Ta byla limitována zejména nedostatkem lodí. Oddíl se podílel na pořádání několika menších závodů včetně okresního přeboru. Počet členů v tomto období dosáhl čísla 36, z toho bylo 12 žen.

Od poloviny 50. let se činnost soustředila hlavně na vodní turistiku. Stavba lodí probíhala výlučně svépomocí. Stavěly se převážně papírové kajaky a kánoe zvané lidové papíraky, které tehdy byly pro svoji dostupnost velmi populární.⁵⁶

V následujícím období se ale oddíl začal věnovat vodnímu slalomu. První náborový závod ve vodním slalomu byl uspořádán u Velkého jezu na Malši. V oddílu následně vykristalizovala skupina závodníků, do které patřili Hrbek, Jiran, Král, Toncar, Prüher, Bartyzal, Kojzar a Hanzal. Pavel Hrbek dokonce v roce 1961 porazil na populárních závodech na Čenkově pile pětinasobného mistra světa Vladimíra Jiráka. Členy oddílu se stali i O. Částa s M. Königsmarkem, kteří se později probojovali na C2 do státní reprezentace. Oddíl také uspořádal několik zahraničních vodáckých turistických zájezdů do NDR a Polska.

Od poloviny 60. let došlo ke stagnaci výkonnosti i činnosti. Např. v roce 1967 oddíl vykazoval jen pět závodníků, kteří se zúčastnili celkem deseti závodů. Největším úspěchem bylo třetí místo P. Hrbka v závodě hlídek na mistrovství republiky. Byla dostavěna nová loděnice, ve které kromě klubovny i loděnice bylo vybudováno i sociální zařízení. Stará loděnice následně začala sloužit jako dílna. Činnost oddílu ale stále více směřovala jen k zájmové vodní turistice.

V roce 1968 jezdil nejlepší závodník oddílu P. Hrbek na C2 s M. Königsmarkem, který ale byl v té době již členem oddílu Rudé hvězdy. Jeho největším úspěchem bylo 4. místo ve sjezdu na mistrovství Československa. V dalších letech se členové oddílu zúčastňovali hlavně veřejných závodů nižší kategorie. V roce 1971 dvojice Kadlec – Frýd vybojovala druhé místo v Jihočeském vodáckém maratónu. Tradice Jihočeské desítky byla roku 1972 přeložena do Herbertova. Zde byla uspořádána jako memoriál tragicky zahynulého Pavla Hrbka. Tohoto závodu se zúčastnila celá slalomářská elita ČSR.⁵⁷

V polovině 70. let sice oddíl vykazoval téměř 50 členů, ale ti se nezúčastňovali žádných významnějších závodů. V dalších letech byla práce zaměřena na práci s mládeží. Následně vzrostla žákovská členská základna, a to zejména díky spolupráci se ZŠ Matice školské. Mezi akce, kterých se jeho členové zúčastňovali, patřila tradičně Jihočeská desítka, několik VTJZ, či spartakiádní sjezd Vltavy.

Na přelomu 70. a 80. let se oddíl snažil zaměřit na všestrannější činnost. Jeho členové se ale zúčastňovali hlavně VTJZ na Otavě, Sázavě, Blanici, Kamenici, Hamerském potoce a Lužnici.

Motor

Tradice tohoto oddílu sahá do roku 1951, kdy byl založen jako součást Závodní sokolské jednoty Motor-Union České Budějovice.⁵⁸ Mezi zakládající členy patřili S. Lacina, F. Štětka, L. Kolda a Z. Krotký. Jako loděnice byla získána menší přízemní zděná budova na Střeleckém ostrově ležící jen několik metrů od břehu Vltavy. Oddíl tehdy používal pouze lodě vlastní výroby. Zpočátku to byly dřevěné kajaky (tzv. švédské), později se začaly stavět papíraky a následně používat i skládací kajaky. V roce 1953 byl změněn název ze ZSJ na DSO Spartak, později pak na Spartak – Motor.

Členové oddílu se zpočátku zúčastňovali distančních závodů jako např. Č. Budějovice – Praha, Č. Krumlov – Č. Budějovice, Písek – Zvíkov. Od roku 1956 do roku 1962 vykořisťoval funkci předsedy kanoistického oddílu František Štětka. Jeho zaměření v těchto letech ovlivnil nástup vodního slalomu. Velký důraz byl kladen na práci s mládeží. Hlavním trenérem byl Otto Částa, kterému vypomáhal

⁵⁵Novotný, K. (1984). *90 let TJ Koh-i-noor Č. Budějovice*. Č. Budějovice: TJ Koh-i-noor.

⁵⁶Jednalo se o lodě s obšívku vytvořenou z většího množství vrstev papíru postupně nalepovaných a prosycovaných rychleschnoucím nitrocelulózovým (acetonovým) lakem.

⁵⁷Předchozí podle Výročních zpráv kanoistického oddílu TJ Koh-i-noor.

⁵⁸Ta byla založena v roce 1949.

F. Štětka. Nejlepšími závodníky tohoto období byl Č. Chaloupka a Boček. Všichni jezdili na K1 a byli držiteli II. VT. Následně se ale činnost zaměřila převážně na vodní turistiku. Jeho závodní činnost úplně ustala a v roce 1962 nakonec úplně zanikl. Většina jeho členů přestoupila do jiných, na závodní činnost více zaměřených kanoistických oddílů.

V říjnu 1962 byl ale založen při TJ Motor nový kanoistický oddíl, jehož zakládajícími členy byli Slovan, Dědek, Mrkvan a Pučejd. Ten využíval stejnou loděnici, ale zaměřil se pouze na vodní turistiku. Funkci předsedy zastával od jeho vzniku až do začátku 80. let B. Pučejd. Zpočátku měl pouze jednu dřevěnou kánoí potaženou plátnem, kterou dostal od mateřského podniku. Ta dříve sloužila k testování přívěsných motorů Orlík, které v Motoru tehdy vyráběli. Postupem času si někteří členové postavili lodě již dříve zmíněných konstrukcí. Ty pak byly postupně nahrazovány svépomocně stavěnými laminátovými loděmi.

Významným členem oddílu byl především Sláva Havlíček. Na jeho počest byl od roku 1964 pravidelně pořádán memoriál Slávy Havlíčka (VTJZ) na Hamerském potoce. Oddíl Motoru jej pořádá od roku 1965 až do roku 1984, kdy se jí zúčastnilo celkem 640 vodáků. Následně už tuto velmi populární akci nebyl schopen zvládnout a její pořádání převzaly pražské oddíly.⁵⁹

Oddíl Motoru také v roce 1965 obnovil tradici Jihočeské desítky, která se tradičně jezdila jako distanční závod z Boršova do Českých Budějovic. Motor jej pořádá do roku 1971. Vtiskl mu ale turistický charakter, když jej vypisoval VTJZ. Jeho pořádání nakonec převzala Slavia VŠZ.

V roce 1967 se oddíl podílel na organizaci mistrovství světa na Lipně, kde navázal přátelství s italským Canoe club Val d'Enza.⁶⁰ Několik jeho členů pak v roce 1968 dostalo pozvánku do Itálie, kde se zúčastnili i místních závodů. V následujícím roce navštívil oddíl Itálii podruhé a opět se zúčastnil místních závodů, které v kategorii C2mix vyhráli manželé Střítežští a v C2 skončili na druhém místě Pučejd – Pajer. Naposledy oddíl do Itálie vyjel v roce 1970, kde na místních závodech obsadil Pučejd – Strusková v C2mix 2. místo. Závodníci italského klubu byli na oplátku několikrát v jižních Čechách. Zde se mimo jiné zúčastnili několika ročníků Jihočeské desítky. Oddíl také navázal družbu s kanoisty z Bulharska. Zde jeli českobudějovičtí kanoisté po Dunaji u města Vidim a jezdili též na řece Vlče. Bulhaři se na oplátku zúčastnili několika VTJZ na Hamerském potoce.

Členové oddílu také několikrát působili jako záchranná služba při mistrovství Československa a dalších významných závodech na Lipně.

Rudá hvězda

Historie oddílu kanoistiky Rudá hvězda (RH) Č. Budějovice sahá do roku 1955, kdy při místním útvaru Pohraniční stráž (PS) vznikl kanoistický oddíl. Jeho prvním předsedou byl důstojník PS Jaroslav Ševčík. Oddíl začal s vodní turistikou, ale od té brzy přešel k závodění. K útvaru totiž narukovalo několik aktivních závodníků jako Tátoš, Kučák, Beňa a Finger. Tátoš a Kučák jezdili na K1 a společně na K2. Beňa a Finger jezdili na C2. Nově vzniklý oddíl měl zpočátku improvizovanou loděnici přímo v areálu kasáren svazku PS, jehož spodní část se nacházela bezprostředně u levého břehu Malše pod Velkým jezem. Oddíl měl od samého počátku pro svoji činnost na tehdejší dobu nadprůměrné podmínky. Z tohoto důvodu postupně do Rudé hvězdy přestoupilo několik závodníků z jiných českobudějovických kanoistických oddílů.⁶¹

Již v roce 1957 získali titul krajského přeborníka v rychlostní kanoistice na 1 000 m v kategorii K1 Kučák a Kempf s Pouzarem v C2. Kučák si v kategorii K1 vyjel I. VT. Cenného úspěchu na přeborech ČSR na hladkých tratích dosáhla dvojice Tátoš – Javůrek, která se umístila v K2 na 4. místě a Beňa – Finger, kteří skončili v C2 na 5. místě. Dalšími závodníky oddílu v této době byli Jan a Tomáš Průherovi. Do oddílu na čas přestoupili P. Hrbek, O. Částa a později i M. Königsmark. Příchodem těchto se začal věnovat i vodnímu slalomu a sjezdu.

⁵⁹Předchozí podle Štumbauer, P. (2017). *Historie vodáckého areálu Lídy Polesné v Českém Vrbném*. (Diplomová práce, Jihočeská univerzita, České Budějovice, Česká republika), s. 57–59.

⁶⁰Val d'Enza je údolí v Toskánsku vytvořené řekou Enza.

⁶¹Předchozí informace podle Předchozí informace podle Rolínek, J. (1988). *Historie kanoistiky v Českých Budějovicích*. (Diplomová práce, Pedagogická fakulta, České Budějovice, Československo), s. 46–47.

V roce 1959 vybojovali starší dorostenci Buška – Forejt 1. místo v závodě na 3 000 m v C2. Václav Kríž obsadil v krajském přeboru 3. místo ve slalomu. V tomto roce do oddílu přestoupili B. Neumann z Dynama a L. Mičan z Lokomotivy.

V roce 1960 došlo k největšímu vzestupu oddílu jak z hlediska velikosti a kvality členské základny, tak i z hlediska materiálního zabezpečení. Na podzim byla svépomocně dostavěna nová zděná loděnice na louce na levém břehu Malše mezi Velkým a Malým jezem pod starým železným silničním mostem. V té byl nejenom velký prostor pro uložení lodí, ale i klubovna a dílna. Novým předsedou oddílu se stal B. Neumann. Členové oddílu si v nové loděnici svépomocně postavili větší množství lodí. Pro kondiční zimní tréninky byla využívána tělocvična ZŠ v Čéčově ulici. Tréninky a oddílové tréninkové závody ve slalomu oddíl pořádá na improvizované trati mezi Velkým jezem a prostorem před loděnicí. V následujícím roce měl devět aktivních závodníků. Nejúspěšnější byla především dvojice Částa – Königsmark a vedle ní i Prüher – Mičan.

V letech 1961–1966 byl oddíl kanoistiky Rudé hvězdy v Č. Budějovicích výsledkově nejúspěšnější a také nejagilnější. Pořádá závody u Velkého jezu, dále u jezu v Českém Vrbném a na protrženém jezu U Rybů nad Boršovem.⁶² Kromě toho se jeho závodníci v tomto období zúčastňovali téměř všech vypsáních závodů v rychlostní kanoistice a také závodů ve sjezdu a slalomu. Například v roce 1962 získali sedm titulů krajského přeborníka v rychlostní kanoistice, dva ve sjezdu a jeden ve slalomu. Oddíl uspořádal KP v rychlostní kanoistice na trati vytýčené v Českých Budějovicích u Střeleckého ostrova. V roce 1964 byla udělena I. výkonnostní třída dvojici Částa – Königsmark. Ti o rok později obsadili v celostátním žebříčku osmé místo a opět získali I. VT. V roce 1967 se stal předsedou oddílu Leopold Mičan a jeho závodní činnost byla stále zaměřena jak na rychlostní kanoistiku, tak na sjezd a slalom.

Nejlepší závodníci věnující se sjezdu a slalomu ale následně odešli do nově vzniklého oddílu TJ Škoda, který se od počátku své existence specializoval prakticky pouze na vodní slalom a sjezd. Z oddílu v této souvislosti odešli Částa s Königsmarkem a poté i Koudelka. Naproti tomu ale z ODPM přišli Vlasta a Míla Ouředníkovi, Trnka, Hamerníková a další. Díky tomu měl i v následujících letech slalom a sjezd v oddílu převahu nad rychlostní kanoistikou.

Na celostátní úrovni se začal prosazovat M. Ouředník. On a jeho později ještě úspěšnější bratr Vlastimil však odešli do Dukly.⁶³ Úroveň ostatních závodníků oddílu byla ale spíše jen průměrná.

V roce 1977 byl předsedou oddílu zvolen Miroslav Vojan, bývalý závodník Dynama, který pak tuto funkci zastával až do poloviny 80. let. I v následujících letech se oddíl orientoval na závodní činnost, ale jeho závodníci výraznějších úspěchů již nedosahovali. Nedostatek mládeže vyřešil navázáním spolupráce s ODPM. V polovině 80. let byla jeho činnost již orientována pouze na vodní slalom a sjezd. Měl cca 25 členů, z nichž závodilo pět mužů a deset žáků.

Stadion ODPM

Počátky kanoistického oddílu při organizaci Pionýra v Českých Budějovicích sahají do roku 1955. Vedoucími funkcionáři tehdejšího kroužku při KDPM se stali vodáctví nadšenci Mládek a Uhlíř. Ještě v tomto roce se podařilo získat čtyři pramice a zahájit činnost uspořádáním putovního tábora po Lužnici. V roce 1957 byla dokončena dřevěná loděnice na levém břehu Vltavy pod Dlouhým mostem. Tam totiž KDPM získal část areálu bývalé Lannovo loděnice a vybudoval zázemí pro několik sportovních odvětví. První zde svépomocně postavené lodě byly papíráky. V následujících letech pořádá kroužek čtrnáctidenní putovní tábory po Dunajci, Černém a Bílém Váhu, Váhu a Hornádu. V roce 1963 byl uspořádán výcvikový tábor v Horní Plané, jehož vedoucí byla M. Ouředníková.

V roce 1963 byla založena tělovýchovná jednota Stadion Č. Budějovice a v roce 1965 při ní vzniknul oddíl vodního slalomu. Jeho předsedkyní se stala M. Ouředníková.⁶⁴ Z kroužku vodní turisticky byla

⁶²Bývalá restaurace a chatová osada U Rybů se nachází cca 2 km nad Boršovem. Původní jez zde měl stavební výšku jen 0,65 m.

⁶³Vlasta a Míla Ouředníkovi odešli na začátku 70. let do Dukly Bechyně. Vlastimil Ouředník se v roce 1972, 1973 a 1974 stal mistrem ČSSR v K1. Na OH 1972 obsadil ve slalomu 20. místo. V roce 1985 se stal v Dukle trenérem. V současné době je vedoucím trenérem Armádního sportovního oddílu vodní kanoistiky Brandýs nad Labem.

⁶⁴Předchozí informace podle Rolínek, J. (1988). *Historie kanoistiky v Českých Budějovicích*. (Diplomová práce, Pedagogická fakulta, České Budějovice, Československo), s. 50–51.

převedena nejtalentovanější část mládeže, které pak byla věnována mimořádná pozornost. Do přípravy bylo zpočátku vybráno sedm žáků a pět dívek ve věku od třinácti do patnácti let. Počet však rychle vzrůstal, takže v roce 1972 měl oddíl 54 žáků rozdělených do družstev podle věku a výkonnosti. Pod vedením manželů Ouředníkových dosáhl v těchto letech řady úspěchů. Prvním závodem, kterého se mládež Stadionu zúčastnila, byl slalom uspořádaný v roce 1966 RH Č. Budějovice na jezu v Českém Vrbném. V konkurenci 300 lodí všech kategorií zde Marie Švejdová vyhrála kategorii K1 dorostenek. Dobře se umístil v K1 dorostenců také Vlastimil Ouředník. V roce 1967 vybojoval V. Ouředník na celostátním dorosteneckém přeboru v Bechyni 2. místo v K1 mladšího dorostu. Kromě toho získali Vlastimil a Míla Ouředníkoví na C2 4. místo ve sjezdu a 7. místo ve slalomu. Do první desítky se probojoval i Hamerník.

Na základě dosažených výsledků na celostátních přeborech byli do reprezentačního družstva dorostu zařazeni Vlasta a Míla Ouředníkoví. V následujícím roce reprezentovali ČSSR ve Cvikově v NDR, kde bylo uspořádáno mezistátní utkání družstev ČSSR a NDR. V závodě C1 hlídek zde zvítězil M. Ouředník a druhé místo zde vybojoval V. Ouředník v K1 hlídek. Celkově vykazovala závodní činnost oddílu na přelomu 60. a 70. let velmi dobrou úroveň.

Další rozvoj činnosti však brzdily nevyhovující loděnice a špatné tréninkové možnosti. V důsledku toho odešli nejtalentovanější závodníci do Rudé hvězdy. Počínaje rokem 1973 začala závodní činnost postupně zanikat. Oddíl se následně orientoval pouze na vodní turistiku. Každoročně pořádá putovní tábory, a to hlavně na Lužnici a Nežárce výjimečně i Sázavě. Finančně jej podporoval jak ODPM, tak Svazarm.

V roce 1978 byla v bývalém tzv. Lannově zámečku zřízena nová klubovna a dílna. Oddíl tehdy vlastnil převážně pramice a jen několik kánoí a kajaků, což odpovídalo jeho zaměření na vodní turistiku a branné vodáctví.⁶⁵ Kromě toho se ale zúčastňoval některých veřejných soutěží a závodů. Vedení oddílu navíc pořádalo pro své členy různé soutěže jako např. závody od loděnice k Jiráskovu jezu a zpět nazvaný Modrá stuha, Pionýrské pádlo, či Kotorský závod branné zdatnosti.⁶⁶

Slavia VŠZ

Oddíl kanoistiky při tělovýchovné jednotě Slavia VŠZ byl založen v roce 1963. Jeho činnost byla v počátcích ztížena tím, že neměl vlastní loděnici a ani příliš zkušeností. Proto navázal úzkou spolupráci s kanoistickým oddílem Dynama, který nad ním převzal odborný patronát. V roce 1964 měl oddíl 24 členů, z nichž pět zúčastnilo přeboru vysokých škol.

V následujících letech oddíl zaznamenal první výraznější úspěchy, když dvojice Jarmila Jasanská – Josef Sládek získala třetí místo na akademických přeborech Čech a Moravy na divoké vodě ve Spálově a páté místo na akademickém mistrovství republiky uspořádaném pod Vířskou přehradou na Svratce.

Od počátku 70. let se činnost oddílu zaměřila prakticky pouze na vodní turistiku. V této době již ale měl k dispozici vlastní plechovou loděnici nacházející se v jihovýchodním rohu stadionu Slávie VŠZ. Ta byla vzdálena od Jiráskova jezu jen cca 300 m. Počet jeho členů se pohyboval okolo třiceti. Ti pravidelně sjížděli Vltavu, Malši, Lužnici, Otavu a Sázavu.⁶⁷

V polovině sedmdesátých let se v oddílu těšila velkému zájmu vodní turistika, a ten měl díky tomu již více jak 50 členů. Kromě sjezdu jihočeských řek zorganizoval dva ročníky Jihočeské desítky. Ve druhé polovině 70. let se opět zapojil do závodní činnosti, a to především zásluhou dvojice Šindelář – Šindelářová a několika dalších členů. Jmenovaná dvojice získala první místo v okresním přeboru v kategorii C2 mix. Počet jeho členů se ještě rozrostl a podle tohoto kritéria tehdy patřil mezi největší českobudějovické kanoistické oddíly. Od roku 1979 se v něm opět začal výrazně prosazovat vodní slalom. V rámci kraje se jeho závodníci zúčastnili celkem osmi závodů ve slalomu a jeden pak i celostátních kvalifikačních závodů vyšších výkonnostních tříd.

Největších úspěchů dosáhl Richard Horna, který získal ve slalomu v kategorii C1 titul krajského přeborníka a současně i II. výkonnostní třídu. Následně získal za umístění v celostátních závodech

⁶⁵Branné vodáctví znamená sjíždění vodních toků za použití branných prvků.

⁶⁶Tento závod navázal na *Putovní cenu Dr. Ludvíka Krále* pro kánoe dvojic na 10 km, který od roku 1935 pořádá ČYK. V jednom období byl tento závod pořádán i jako *Jihočeská desítka*.

⁶⁷Předchozí informace podle *25 let VŠTJ Slavia VŠZ České Budějovice*. (1986). České Budějovice: VŠZ.

dokonce I. výkonnostní třídu. Dvojice Šindelář – Šabata se umístila v rámci okresního přeboru na druhém místě ve slalomu a na třetím ve sjezdu.

V polovině osmdesátých let se z důvodů odchodu těchto závodníků z Č. Budějovic po ukončení studií činnost oddílu opět zaměřila jen na vodní turistiku.

Škoda

Historie oddílu kanoistiky TJ Škoda se začala psát v roce 1965. Jeho tradice ale zprostředkovaně navazuje na kanoistickou činnost v DSO (později TJ) Slavoj a tím i kanoistiku v Sokole I sahající až do roku 1932. Tato kontinuita však není úplně přímá, protože na několik let došlo k jejímu přerušení a o činnosti kanoistického oddílu Slavoje se navíc nedochovaly prakticky žádné informace.

K založení oddílu tehdy velké TJ Škoda dal bezprostřední popud Karel Krejčí, který se v roce 1965 vrátil ze základní vojenské služby v Dukle Bechyně, což byl tehdy špičkový kanoistický klub, ve kterém byla soustředěna řada reprezentantů včetně mistrů světa ve slalomu a sjezdu na divoké vodě.⁶⁸ Karel Krejčí byl před nástupem do Dukly členem oddílu kanoistiky TJ Lokomotiva a následně také Rudé hvězdy, ale ani do jednoho z nich se nevrátil, nýbrž dal popud k založení nového oddílu tělovýchovné jednoty při podniku, ve kterém byl zaměstnán. Jeho prvním předsedou byl zvolen Václav Jirásek. Nově vzniklý oddíl začal užívat zděnou loděnici na levém břehu Malše mezi železným a železničním mostem v bezprostředním sousedství loděnice Rudé hvězdy. Ta byla původně postavena pro rekreačně sportovní využití členů závodní organizace ROH národního podniku Škoda. K stávající loděnici si členové nového oddílu přistavěli za pomoci mateřského podniku šatnu, sprchový kout a sociální zařízení. Oddíl se již od počátku začal orientovat především na závodní činnost ve slalomu a sjezdu na divoké vodě. Následným přestupem závodníků z jiných oddílů se v něm postupně vytvořilo silné závodní družstvo, které představovalo dlouhá léta špičku nejenom v Jihočeském kraji, ale mělo významné postavení i z celostátního hlediska.

K největšímu nárůstu členské základny oddílu došlo po roce 1968. Mezi nově příchozími byli i O. Částa a M. Königsmark, kteří přestoupili z Rudé hvězdy a Mičan se Šímou z Lokomotivy. V tomto období ale přišla i řada dalších, kteří se na závodní činnost přímo neorientovali.

V roce 1969 byl do funkce předsedy zvolen Jaroslav Tůma. Z důvodu nadlepšení oddílového rozpočtu byl v letních měsících u loděnice otevřen stánek s rychlým občerstvením. V roce 1970 byl zvolen předsedou oddílu Karel Krejčí, který se stal na několik dalších desítek let jeho dodnes uznávanou duší.

V bohaté závodní činnosti vynikaly především úspěchy dvojice Částa – Königsmark, kteří byli dlouhá léta členy reprezentačního družstva a patřili zejména ve sjezdu ke špičce tehdejší československé kanoistiky. Dalšími vynikajícími závodníky oddílu byli kanoista Karel Krejčí a kajakář Zdeněk Koudelka. V roce 1973 se Otto Částa a Miroslav Königsmark stali mistry Československa ve sjezdu v kategorii C2.⁶⁹ V následujícím roce obsadili v této kategorii první místo v celostátním žebříčku. Téhož roku byl oběma udělen za vynikající výsledky dosažené během jejich závodní činnosti titul mistra sportu, což bylo v tehdejší době velmi cenné uznání. Mistrovskou třídu si tato dvojice ve své kategorii udržela i v příštím roce.

Členové oddílu byli kromě závodní činnosti velmi agilní v pořadatelské činnosti, a to jak závodů, tak turistických akcí. Od roku 1973 začal oddíl pravidelně pořádat mistrovství Československa ve slalomu a sjezdu na Lipně.⁷⁰

⁶⁸Kanoistický oddíl Dukla Bechyně byl založen v roce 1960. Loděnici měl u jezu na Lužnici pod bechyňským mostem. Ve druhé polovině šedesátých let a celá sedmdesátá léta přiváželi členové tohoto oddílu medaile z vrcholných kanoistických soutěží. Dukla Bechyně byla začátkem 70. let přemístěna do Brandýsa nad Labem.

⁶⁹Kohoutek, V., Kössl, J., Šulc, J., & Vacek, V. (1982). *70. výročí založení organizované kanoistiky v ČSSR*. Praha: ČÚV ČSTV, s. 200.

⁷⁰Tato tradice v pořádání mistrovských závodů na Lipně tímto oddílem je skutečně jedinečná a trvá až dodnes. V 90. letech se oddíl kanoistiky Škoda osamostatnil a začal působit pod novým názvem – Sportovní klub vodní slalom České Budějovice a jeho význam jako pořadatele významných kanoistických podniků ještě vzrostl. Ty pořádá jak na USD v Českém Vrbném, tak také stále na Lipně. Z hlediska významu v pořadatelské činnosti se s ním v ČR může měřit pouze Centrum vodních sportů Troja.

K velkému rozmachu jeho činnosti došlo v letech 1976–1978, kdy většina původních závodníků přestala aktivně soutěžit a začala se intenzivně věnovat výchově mládeže. Mezi tehdy nově nastupující generaci závodníků patřili Petr Štětka, Miroslav Königsmark ml., Vosejpka a Jakub Prüher.⁷¹ Tito všichni zde začali závodit již v kategorii mladších žáků.

Přípravě závodníků, zejména pak mladých nadějí, byla v té době věnována velká pozornost. V roce 1978 skončili se závodní činností Otto Částa a Miroslav Königsmark. Ten se také začal věnovat výchově mládeže. Kromě pravidelných tréninků na vodě, v tělocvičně a posilovně byly každoročně pořádány čtrnáctidenní výcvikové tábory. Tréninkové tratě pro přípravu závodníků byly vytýčeny přímo před loděnicí, dále u Velkého jezu, ale i u polorozbořeného Plánského jezu a u protrženého jezu U Rybů. V přeboru ČSSR žactva se oddíl umístil v první desítce. P. Štětka byl zařazen do družstva juniorů ČSSR. Vzrostla i členská základna, k čemuž napomohla i spolupráce se ZDŠ v Dukelské ulici.

V roce 1981 v oddílu pracovali čtyři trenéři, a to Z. Koudelka, M. Königsmark, K. Krejčí a F. Štětka. Při mistrovských závodech na Lipně mohli závodníci Škody těžit z poradatelské činnosti oddílu, když mohli trénovat i během přípravy zdejší trati, do které byli tradičně aktivně zapojeni. Kromě P. Štětky, který získal 1. místo ve sjezdu a 2. místo ve slalomu v neoficiálním mistrovství Evropy, si úspěšné počínali P. Pavelec, M. Königsmark a R. Hrbková. Ti všichni byli v té době zařazeni do tréninkového střediska mládeže (TSM).

Oddíl začal trénovat i na zdaleka ještě nedokončené slalomové trati v Českém Vrbném v roce 1981. Jako jeden z prvních byl dokončen úsek pod šlajsnou zvanou Kolovadlo. Vyznačoval se extrémní obtížností, takže pro kanoisty to byl doslova křest ohněm. Pověsti a zkazky o obávaném Kolovadle provází život ve vodáckém centru v Českém Vrbném dodnes.

S nově vzniklou USD v Českém Vrbném bylo třeba se kromě běžné činnosti podílet i na dokončovacích pracích probíhajících v tomto areálu. Členové oddílu v té době každoročně odpracovali při údržbě a vylepšování vodáckého centra v Českém Vrbném nezměrné množství brigádnických hodin.

V roce 1982 se zapojil do trenérské činnosti i Otto Částa. V oddílu tehdy bylo okolo patnácti stálých závodníků. Součástí tréninkové přípravy byla i každoročně pořádaná lyžařská soustředění, na nichž byly využívány jak běžecské, tak i sjezdové lyže. V roce 1983 byli závodníci rozděleni do čtyř skupin podle výkonnosti, věku a cílového zaměření. První skupina trénovala čtyřikrát až pětkrát týdně, někdy i dvoufázově. Druhá a třetí skupina trénovala většinou třikrát týdně. Čtvrtou skupinu tvořili nově příchozí členové. Do juniorské reprezentace byli zařazeni M. Königsmark a J. Prüher. V tomto roce se někteří členové zúčastnili závodů v Jugoslávii, Itálii a Rakousku. Pro přepravu závodníků a lodí si oddíl pořídil skříňový nákladní automobil Avia s vlekem.

Od roku 1983 probíhal trénink již prakticky pouze na USD v Českém Vrbném. Mezi nejúspěšnější závodníky tohoto období patřili Königsmark, Prüher, Krejčová, Hajná a krátce i bratři Benhákové. Ti v té době patřili v kategorii C2 mezi naši absolutní špičku a jako rodilí Jihočeši do oddílu Škody přestoupili v roce 1983 na závěr své velmi úspěšné kariéry, jejíž nejúspěšnější část prožili ve VŠ Praha. Pro Škodu stihli vybojovat jeden titul mistrů Československa ve sjezdu a několik dalších úspěchů.⁷² Na v přeborech ČSSR dorostu se oddíl ve sjezdu umístil na druhém místě, hned za tehdy velmi silným oddílem z Liptovského Mikuláše, který již dlouho využíval první umělý slalomový kanál v Československu. P. Štětka byl díky svým výsledkům zařazen k výkonu základní vojenské služby do armádního střediska vrcholového sportu Dukla Brandýs.⁷³

V roce 1985 M. Krejčová, J. Prüher a M. Königsmark získali na dorosteneckém mistrovství Československa celkem 16 medailí. Účast na celostátních kontrolních závodech (CKZ) si vyjely Koudelková, Hrbková a Hajná. Oddíl v tomto roce pořádal na USD v Českém Vrbném nejenom závody krajské úrovně, ale i II. ročník Českobudějovického slalomu a tradičně především seniorské mistrovství Československa ve slalomu a sjezdu na Lipně. Závodní družstvo Škody v té době mělo celkem osmnáct členů. K jejich tréninku byla využívána především USD v Českém Vrbném. Nejlepší z nich ale měli občasnou možnost trénovat i v zahraničí, jako např. v Tacenu, Meranu a Spitalu. Nejúspěšnějšími závodníky

⁷¹Jakub Prüher (2. 1. 1968) bývalý československý český reprezentant ve vodním slalomu a závodící v kategorii C1. Startoval na OH v Barceloně v roce 1992, kde se umístil na 29. místě. V současnosti je trenérem mládeže a předsedou SK vodní slalom České Budějovice.

⁷²Podle ústního sdělení Ladislava Benháka dne 4. 9. 2017. Narozen 1954, bytem Č. Budějovice V. Volfa 17.

⁷³Předchozí podle Výročních zpráv kanoistického oddílu TJ Škoda.

tehdy byli J. Prüher, M. Krejčová, R. Tesař a K. Krejčí, kteří na mistrovských závodech dorostu získali dohromady celkem 25 medailí. J. Prüher byl následně zařazen i do seniorské reprezentace. Do juniorské A reprezentace byly zařazeny Krejčová a Hajná, do stejné B reprezentace Tesař a Krejčí.⁷⁴

Slavia PF

Kanoistický oddíl při tělovýchovné jednotě Slavia Pedagogická fakulta České Budějovice byl založen 11. 12. 1973. Jeho prvním předsedou byl zvolen student Stanislav Podlaha a místopředsedou ing. V. Vaníček. Oddíl začal pro svoji činnost používat část bývalé klášterní zahrady u Slepého ramene Malše. Ještě v téže roce byla v tomto prostoru dokončena loděnice KTV Pedagogické fakulty, kterou pak mohl oddíl využívat. Ta poskytovala na tehdejší dobu komfortní zázemí. Katedra TV také poskytovala potřebné vybavení.

Hlavní náplní činnosti oddílu se stala vodní turistika. Jeho první akcí byla účast na tradičním odemykání Vltavy na jaře 1974. V následujícím období se stal víceméně pravidelnou a velmi oblíbenou akcí oddílu letní vodácký autobusový zájezd na Slovensko. Sjížděny byly především Dunajec, Bílý a Černý Váh, Belá, Hornád, Hron a Orava.⁷⁵

Závěr

Kanoistika má v Českých Budějovicích dlouhou a bohatou historii. Její první průkopníci se zde objevili již v 19. století. Českobudějovická pobočka ČYK Praha také byla v roce 1913 jedním ze tří zakládajících členů Svazu kanoistů Království českého. O organizovaném kanoistickém dění se dá na Českobudějovicku mluvit již od počátku dvacátých let našeho století, kdy zde vznikly skautské oddíly vodní turistiky.

Na středním toku Vltavy, tedy v jejím úseku mezi Českými Budějovicemi a Prahou se doslova psaly dějiny české kanoistiky. Na něm také probíhala drtivá většina ve své době oblíbených distančních kanoistických závodů, včetně toho nejslavnějšího, kterým byl vodácký maratón České Budějovice – Praha.

Rychlý rozvoj zdejší kanoistiky přerušila druhá světová válka. Po válce byla na krátkou dobu obnovena činnost v předválečných intencích. Po roce 1948 zde vznikla řada nových kanoistických oddílů, z nichž některé navázaly na činnost předchozích. K určité stabilizaci zdejšího kanoistického dění došlo po roce 1957. Nejsilnějším zdejším kanoistickým oddílem 50. let a první poloviny 60. let byl kanoistický oddíl TJ Dynamo, ve kterém byla sdružena řada vynikajících závodníků a krátce v něm působila i Lída Polesná.

Českobudějovičtí kanoisté byli i u začátků využívání naší nejtěžší přírodní trati, kterou jsou Čertovy proudy pod Lipnem. Rozvoj vodního slalomu v Č. Budějovicích sice nepřímě, ale zato silně ovlivnilo i založení armádního kanoistického oddílu Dukla Bechyně, kterým prošlo několik českobudějovických kanoistů, ze kterých se pak stali trenéři a nakonec i funkcionáři stojící u vzniku umělé slalomové dráhy v Českém Vrbném.

Umělá dráha pro vodní slalom nevznikla v Českém Vrbném u Českých Budějovic náhodou, nebo šťastnou shodou okolností. Od konce 60. let se totiž stal hlavním a posléze i zcela rozhodujícím subjektem vodního slalomu v Českých Budějovicích oddíl kanoistiky TJ Škoda. Ten se zaměřil na výchovu výkonnostních závodníků. Od roku 1973 pak byl pravidelným pořadatelem mistrovství Československa ve slalomu a sjezdu na Lipně. Prakticky ve stejné době v tomto oddílu vznikla myšlenka a následně začaly přípravné práce na vybudování umělé slalomové dráhy v Českém Vrbném. Do prosazování myšlenky na vybudování této USD se velmi vehementně zapojila Lída Polesná, jejíž jméno zdejší vodácké centrum dnes nese. To však vzniklo hlavně díky úsilí agilních činovníků oddílu kanoistiky TJ Škoda a také díky nevšední vstřícnosti pracovníků vodohospodářského podniku Povodí Vltavy. Teprve dobudováním USD v Českém Vrbném vznikly v Českých Budějovicích a potažmo v celých jižních Čechách výborné podmínky pro další rozvoj vodního slalomu a kanoistiky.

Toto sdělení má takto podrobnou podobu zejména z důvodů, aby právě detaily z činnosti jednotlivých klubů co nejvěrněji přiblížily vývoj kanoistického života v tomto významném kanoistickém centru. Nejen z důvodů svého velkého rozsahu je ukončeno v polovině 80. let, kdy se začala psát úplně

⁷⁴Předchozí podle Štumbauer, P. (2017). *Historie vodáckého areálu Lídy Polesné v Českém Vrbném*. (Diplomová práce, Jihočeská univerzita, České Budějovice, Česká republika), s. 64–68.

⁷⁵Předchozí podle kroniky oddílu kanoistiky Slavia PF České Budějovice.

nová kapitola zdejší kanoistiky determinovaná vybudováním USD v Českém Vrbném. V té době totiž již také do pozadí zcela ustoupila zdejší rychlostní kanoistika a úplně vymizeli kanoisté závodící jak v rychlostní kanoistice distančních závodech, tak i na divoké vodě.

Autoři věří, že se jim vbrzku podaří navázat a toto sdělení jeho druhou částí zabývající se vývojem českobudějovické kanoistiky od poloviny 80. let do současnosti.

Prameny a literatura

Archivní fondy a sbírky

SOA Třeboň. Fond kanoistické sekce KV ČSTV České Budějovice 1955–1964. Fond OV kanoistiky Okresní archiv České Budějovice. Fondy místní povahy. Tělocvičné a sportovní spolky ČYK Č. Budějovice, 180 C/19.

Národní muzeum Praha – Historické muzeum. Archiv tělesné výchovy a sportu. Sbírková tělesné výchovy a sportu. Staniční kniha ČYK Č. Budějovice. Dostupné na [http://en.esbirky.cz/subject/3642088#googtrans\(en\)](http://en.esbirky.cz/subject/3642088#googtrans(en)).

Stanichní kniha ČYK Č. Budějovice vedená v období 1928–1940.

Osobní archiv Jakub Prühera bývalého reprezentanta ve vodním slalomu, v současnosti předsedy SK vodní slalom České Budějovice.

Osobní archiv Miroslava Čapka, bývalého funkcionáře ČYK České Budějovice.

Kronika oddílu kanoistiky TJ Lokomotiva České Budějovice.

Kronika oddílu kanoistiky Slavia PF České Budějovice.

Výroční zprávy kanoistického oddílu TJ Koh-i-noor.

Výroční zprávy kanoistického oddílu TJ Škoda.

Výsledkové listiny kanoistických závodů v Jihočeském kraji uspořádaných v letech 1955–1987.

Ústní sdělení Ladislava Benháka dne 4. 9. 2017. Narozen 1954, bytem Č. Budějovice V. Volfa 17.

Periodika

Jihočeské listy, roč. 1912–1938.

Jihočeská pravda roč. 1945–1985.

Republikán roč. 1922.

Zpravodaj tělocvičné jednoty Sokol I, roč. 1933–1938.

Tištěné prameny

25 let VŠTJ Slavia VŠZ České Budějovice. (1986). České Budějovice: VŠZ.

Yachetní sport, kanoe, vodní turistika. (1931). Praha: ČYK.

Vodácká ročenka. (1972). Č. Budějovice.

Vodácké centrum Lídy Polesné České Budějovice – České Vrbné. (1995). České Budějovice: Sportovní klub vodní slalom.

Vodácký areál Lídy Polesné České Budějovice. Středisko vrcholového sportu. (2010). České Budějovice: Sportovní klub vodní slalom.

Literatura

Bureš, P., & Plichta, J. (1931). *Sport a tělesná kultura v Čsl. republice a cizině.* Praha: Almanach sportu.

Kohoutek, V., Kössl, J., Šulc, J., & Vacek, V. (1982). *70. výročí založení organizované kanoistiky v ČSSR.* Praha: ČÚV ČSTV.

Kössl, J., & Waic, M. (1992). *Český tramping 1918 – 1945.* Praha + Liberec: Práh + Ruch.

Novotný, K. (1984). *90 let TJ Koh-i-noor Č. Budějovice.* Č. Budějovice: TJ Koh-i-noor.

Polesná, L. (1979). *Hranaté medaile.* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství.

Rolínek, J. (1988). *Historie kanoistiky v Českých Budějovicích.* (Diplomová práce, Pedagogická fakulta, České Budějovice, Československo).

Štumbauer, J. (1995). *Dějiny spolkové tělesné výchovy a sportu v Českých Budějovicích od poloviny devatenáctého století do roku 1938.* (Habilitationní práce, Univerzita Karlova, Praha, Česká republika).

Štumbauer, J. (2014). *Dějiny německé spolkové tělesné výchovy a sportu v Českých Budějovicích od poloviny devatenáctého století do roku 1945.* České Budějovice: Jihočeská univerzita.

- Štumbauer, J., & Štumbauer, P. (2015). *Historie kanoistického závodu České Budějovice – Praha*. České Budějovice: Jihočeská univerzita.
- Štumbauer, P. (2015). *Historie kanoistického závodu České Budějovice – Praha*. (Bakalářská práce, Jihočeská univerzita, České Budějovice, Česká republika).
- Štumbauer, P. (2017). *Historie vodáckého areálu Lídy Polesné v Českém Vrbném*. (Diplomová práce, Jihočeská univerzita, České Budějovice, Česká republika).
- Teklý, V. (1947). *Kilometráž českých řek. II. doplněné vydání*. Praha: KČST.
- Tlustý, T. (2017). *Budování národních organizací YMCA v Československu a Polsku (Rozvoj tělesné kultury v letech 1918–1939)*. Praha: Karolinum.

Filmy

- Československý filmový týdeník*. (1958), č. 26.
- Hampl, V., Fojtík, M., & Šmajsl, J. (1957). *České Budějovice – Praha*. Praha: Československý armádní film. (Národní filmový archiv).

Doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.
JU PF KTVS
Na Sádkách 2/1
370 05 České Budějovice
stumba@pf.jcu.cz